

ХРИСТО БОТЕВ
ХАЙДУТИ
БАЩА И СИН

chitanka.info

Я надуй, дядо, кавала,
след теб да викна — запея
песни юнашки, хайдушки,
песни за вехти^[1] войводи —
за Чавдар страшен хайдутин,
за Чавдар вехта войвода —
синът на Петка Страшника!
Да чуят моми и момци
по сборове и по седенки:
какви е деца раждала,
раждала, ражда и сега
българска майка юнашка;
какви е момци хранила,
хранила, храни и днеска
нашата земя хубава!
Ах, че мен, дядо, додея^[2]
любовни песни да слушам,
а сам за тегло да пея,
за тегло, дядо, сюрмашко,
и за свойте си кахъри^[3],
кахъри, черни ядове!
Тъжно ми ѝ, дядо, жално ми ѝ,
ала засвири — не бой се, —
аз нося сърце юнашко,
глас имам меден загорски,
та 'ко^[4] ме никой не чуе,
песента ще се пронесе
по гори и по долища —
горите ще я поемат,
долища ще я повторят
и тъгата ми ще мине,
тъгата, дядо, от сърце!
Пък който иска, та тегли —
тежко му нима ще кажса?
Юнакът тегло не търпи —

ала съм му думал и думам:
Блазе му, който умее
за чест и воля да мъсти —
доброму добро да прави,
лошия с ножа по глава, —
пък ще си викна песента!

1

Кой не знай Чавдар войвода,
кой не е слушал за него?
Чорбаджия ли изедник,
или турските сердари^[5]?
Овчар ли по планината,
или пък клетки сюрмаси!
Водил бе Чавдар дружина
тъкмо до двацет години
и страшен беше хайдутин
за чорбаджии и турци;
ала за клетки сюрмаси
крило бе Чавдар войвода!
Затуй му пее песента
на Странджа баир гората,
на Ирин-Пирин тревата;
меден им кавал приглаша
от Цариграда до Сръбско
и с ясен ми глас жътварка
от Бяло море до Дунав —
по румелийски полета...

Един бе Чавдар войвода —
един на баща и майка,
един на вярна дружина;
мъничък майка остави,
глупав от татка отдели,
без сестра, Чавдар, без братец,
ни нийде някой роднина —
един сал вуйка изедник

и деветмина дружина!...
Хлапак дванайсетгодишен,
овчар го даде майка му,
по чужди врата да ходи,
на чужд хляб да се научи;
но стоя Чавдар, що стоя —
стоял ми ѝ от ден до пладня!
И какво да ми спечели?
Голям армаган на майка —
тез тежки думи отровни:
„Що ме си, майко, продала
на чуждо село аргатин^[6]:
овци и кози да паса,
да ми се смеят хората
и да ми думат в очите:
да имам баща войвода
над толкозмина^[7] дружина,
три кази^[8] да е наплашил,
да владеј Стара планина,
а аз при вуйча да седя —
при тоз сюрмашки изедник! —
копилето му да бавя;
час по час да ме нахоква,
че съм се и аз увълчил,
че човек няма да стана,
а ще да гния в тъмница,
и ще ми капнат месата
на Кара баир на кола!...
Проклет бил човек вуйка ми!
Проклет е, майко — казвам ти,
не ща при него да седя,
копилето му да бавя
и крастите да му заврџам.
Јли ги свраки и псета!
При татка искам да ида,
при татка в Стара планина;
татко ми да ме научи

на к'ъвто искам занаят.“
Зави се майка, замая —
камък ѝ падна на сърце;
гледа си в очи Чавдара,
във очи черни, големи,
глади му глава къдрава
и рѣда^[9] клета, та плаче.
Чавдар я плахо изгледа,
и с сълзи и той на очи,
майка си бърже попита:
„Кажми ми, мале, що плачеш?
Да не са татка хванали,
хванали или убили,
та ти си, мале, остала
сирота, гладна и жѣдна?...“
Прегърна майка Чавдара,
в очи го черни целуна,
въздъхна, та му продума:
„За тебе плача, Чавдаре,
за тебе, дете хубаво,
писано^[10], още шарено:
ти ми си, синко, едничѣк,
едничѣк още мѣничѣк,
а лоши думи хортуваш; —
как ще те майка прежали,
да идеш, синко, с татка си,
хайдутин като ще станеш!
Татко ти ѝ снощи доходѣл,
за тебе, синко, да пита —
много ме ѝ съдил и хокал,
що съм те, синко, пратила
при вуйча ти, а не при него —
да види и той, че има
хубаво дете юначе;
далеч ли да го проводи,
на книга да се изучи,
или хайдутин направи,

по планината да ходи.
Триста ѝ заръци заръчал,
в неделя да те проводя
на хайдушкото сборище...
Ще идеш, синко Чавдаре,
едничко чедо на майка!
Ще идеш утре при него;
ала те клетва заклинам,
ако ти ѝ мила майка ти,
да плачеш, синко, да искаш,
с дружина да те не води,
а да те далеч проводи,
на книга да се изучиш —
майци си писма да пишеш,
кога на гурбет отидеш...“

Рипна ми Чавдар от радост,
че при татка си ще иде,
страшни хайдути да види
на хайдушкото сборище;
а майка ядна^[11], жалостна,
дете си мило прегърна,
и ... пак заръда, заплака!...

-
- [1] вехти — стари ↑
[2] додея ми — омръзна ми ↑
[3] кахъри — грижи ↑
[4] 'ко — ако ↑
[5] сердари — войници ↑
[6] аргатин — слуга ↑
[7] толкозмина — толкова ↑
[8] кази — околии, адм. единица ↑
[9] ръда — плаче ↑
[10] писано — рисувано ↑
[11] ядна — изпълнена с мъка ↑

„Хайдути“ е една от първите творби на Христо Ботев, създадена вероятно в Одеса и публикувана по-късно във в. „Дума на българските емигранти“ (1871 г.). Останала е незавършена.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.